

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

mi dobrá. Jejich majetek nemovitý se rozrůstá rok od roku. Nemůžeme ovšem dopodrobna podati výčet židovského jmění nemovitého v L., ani sledovati přesně jeho pohyb a změny, ale aspoň některé údaje lze vyčísti ze zbývajících záznamů v knihách soudních, kšaftech, smlouvách a přiznáních. Vidíme, že ve městě samém živili se Židé zase drobným obchodem, půjčováním, hlavně na zástavy, pod úroky většinou velmi vysokými, ale také řemeslem. Poněvadž však nebyli za žádných okolností připouštěni do neprodyšně uzavřených cechů, nezbývalo jim než vyhledávati cesty postranní a zabývati se výrobou pokoutní. Konkurovati mohli ovšem hlavně jen láci, jsouce zbaveni rozmanitých cechovních výhod, pročež byli ovšem vysazeni neustálému nebezpečí pronásledování a stihání se strany domácích cechmistrů a městských úřadů, jakožto t. zv. „stolíři“ čili „fuseři“. V L. se vyskytuje u Židů, pokud se dá zjistit, na př. provozování řemesla mečířského.

Jinou příčinou pronásledování Židů byly pověsti, které se vyskytly záhy po vzrůstu nebezpečí tureckého, za hrozícího vpádu do zemí českých. Tvrdilo se, že dobře placení potulní Židé zanášejí požáry do českých měst, aby tak působili zmatek ve prospěch Turků. Zikmund Winter přikládá tomuto tvrzení něco víry, zdá se mi však, že šlo o podobný případ, jaký nalézáme později v první polovině stol. XVIII., za válek s Ludvíkem XIV., kdy rovněž vznikly podobné pověsti o placených žhářích, jež Arnošt Denis rozhořčeně vyvrací jako zhola nesmyslné.

Jisto jest ovšem, že skutečně v XVI. stol. postižena byla naše města řadou velikých požárů a že mnohé z nich vznikly ve čtvrtích židovských. Příčinou toho však bylo spíše veliké přelidnění ghetta a utajování řemeslné práce, k níž bylo třeba ohně, dále ovšem nedostatečná opatření požární a pod. Ostatně největší požár v L. r. 1517 nevznikl ani v ulici Židovské, nýbrž na Malém předměstí za branou Pražskou²⁾.

Příčiny pronásledování Židů byly tedy především původu hospodářského a podnět k nim přicházel z důvodů nejrůznějších. Když došlo v r. 1541 k vybití a vylopuení židovského obyvatelstva v Litoměřicích, Žateci, v Roudnici a v Praze, zakročily úřady královské se značnou přísností a zavedly přísné vyšetřování aspoň v Litoměřicích a v Žateci, kde městská rada byla učiněna zodpovědnou za škody Židům způsobené, přes to však rozhodl se zemský sněm český vypověděti Židy do termínu svatomartinského ze země³⁾. Z toho byli vyňati pouze určití plnomocníci, kteří měli uvésti do pořádku majetkové záležitosti odcházejících Židů. Když však se v L. Židé neměli k odchodu, došlo k veliké bouři, při níž byli všichni Židé bez rozdílu vyhnáni z města a jejich majetek rozchvácen. Že však nedošlo k žádnému vyšetřování, dá se vysvětliti asi tím, že tu byla možná výmluva na usnesení sněmovní a že nikdo o život nepřišel. O nějakém vyšetřování proti Lounským nenalézáme aspoň nijaké zmínky.

Zůstává záhadou, co se vlastně stalo s nemovitým majetkem židovským v L. po jejich odchodu. Zdá se, že přece jen bylo tu nějaké vyjednávání a že na konec Židé mohli svůj majetek prodati. Neboť od tohoto roku až do první polovice stol. XVII. po Bílé hoře se s trvalým osídlením židovským v L. neshledáváme, zejména v konskripčních domů městských a zápisech soudních není zmínky ani o jednom židovském držiteli domu⁴⁾. A přece víme, že po válkách husitských byla jich v rukou židovských hezká řada. Tak konstatuje kronikář lounský Pavel Mikšovic z konce XVI. stol., že v r. 1505 bylo v L. 12 domů židovských, třebaže snad počítá tu jen domy v ulici

Židovské⁵⁾. Přesný soupis těchto domů se nám, bohužel, nezachoval.

Některá jména a majetkové poměry Židů po válkách husitských však přece známe. Je to zmíněné již příbuzenstvo Izraelovo, s kterým se shledáváme v Ulici bířiců. Tak v r. 1451—1455 uvádí se jako majetník domu čp. 177 a v r. 1459—1468 domu čp. 179 Jona Žid, syn Musina a Důry, jeho manželky. Tito manželé se uvádějí znova v r. 1449, kdy jim patří dům čp. 177, jež po nich syn Jona zdědil nebo spíše převzal, poněvadž oba žijí ještě r. 1452, kdy se uvádějí ve spojení s domem č. 181. V r. 1440 jim patřilo i půl domu čp. 182. Příbuzenstvo to drželo tedy řadu domů od č. 176 až k č. 182, a poněvadž celá ulička končila číslem 183, byla skoro celá v jejich majetku.

Ale objevují se tu jako majitelé či spolumajitelé i jiná jména židovská. K r. 1475 až 1502 patří již dům č. 179 Židu Esdrášovi, jehož manželka sluje Sarka. V r. 1491 patří dům č. 178 manželům jiným. Je to Izák Žid a manželka Vilge (Uilge uxor). Jim patřil v r. 1498—1505 také dům č. 181. Vilge byla první manželka Izákova. Jeho druhá choť slula Henle, již patřil dům č. 176 v r. 1453 až 1456, a v r. 1442 také dům č. 175. To byli tedy v držení Uličky bířiců zástupci rodiny Izraelovy. Shledáváme totiž, že jim patřily domy č. 175, 176, 178 a 181. Mimo to však náleží jim v ulici Židovské v r. 1456 také dům č. 167.

Nežli se dostal dům č. 181 do rukou Izákových, byl nějakou dobu jeho držitelem Jíra Žid, syn Zlatka — a to v r. 1481 až 1484. Zvláštní jméno se vyskytá ve spojení s domem č. 180. Je to Libuše Slavětská Židovka. Přijmí to by jasně ukazovalo na to, že ve vsi Slavětíně žila rodina židovská ve druhé polovině XV. stol. Věc ta jest vysvětlitelná tím, že Slavětín náležel tehdy nějaký čas obci lounské a později zase lounské rodině Václava Sokola z Mor, který jej koupil od pánů z Hazemburka. Ostatně její jméno se uvádí častěji. Nejdříve ve smlouvě z r. 1474, kdy nelze dobře zjistiti, o který dům vlastně běží. Sem patří i jméno Lipman Žid, Zemle manželka a Juna (Juona), bratr jeho. Juna uveden ve smlouvách o dům č. 174 v r. 1501, č. 176 v r. 1498 a čísla 174 a 175 již r. 1459. K r. 1506 se uvádí, že dům č. 179 vedle „struhy obecní“ prodal obci Eliáš Žid hutský. Jinde se však s tímto jménem nesetkáváme. S jménem Lipmanovým však se shledáváme již v r. 1456 a 1459 při jednání o dům č. 177. Majer Žid se uvádí k r. 1501 při smlouvě o dům č. 174, v r. 1489 při domě 181 a konečně i v r. 1485 (číslo domu nelze určit). Žid Markvart byl mečířem. Zmínky o jiném řemesle přímo nenacházíme. Uvádí se při domě čp. 176, vedle uličky a domu Majerova. Podobně při témže čísle se o něm mluví i v r. 1478 a 1479 při zmínce o č. 177, kdežto při č. 176 jsou r. 1493, 1498 a 1504. Prodáv totiž dům č. 177, koupil vedlejší č. 176 (snad). Žid Mates uvádí se v souvislosti s domem č. 177 k r. 1502 a již předtím r. 1478. Jest synem Jakuba Žida, který koupil r. 1479 dům od Tomáše Hvala na hlavní ulici — Pražské — č. 76. Zdá se, že spekuloval spíše s pozemky a stavebními parcelami, než aby se zakupoval pro svou rodinu. Neboť téhož roku se uvádí ve spojení s nynějšími čísly pop. 73, 74, 77 a 175. První tři uvedená čísla byla snad ještě tehdy zbořeništěm. Tam stával kdysi klášter dominikánský, který byl za bouří husitských v r. 1419 Lounskými spálen. Dům č. 175 v dnešní Záloženské ulici (zbořený) vidíme zase již v uličce vedle struhy, stejně jako dům č. 173, jež držel r. 1478 při domech č. 180 a 177.